

Duperray J.: Le Christ dan la vie Chretienne d'après Saint Paul (Libr. Sacré-Coeur, Lyon).

Teza za doktorat. Iznosi i riješava sve poteškoće panteista, modernista i protestanata s obzirom na naše sjedinjenje s Kristom. Knjiga pisana za teologe.

Socijalna demokracija u Njemačkoj.

Bilo je vrijeme, kada su neki političari mislili, da je socijalna demokracija u Njemačkoj prolazna pojava. No ti su političari danas iščezli. Nema sumnje, socijalna je demokracija mnogo pridonijela zadnjih deset godina k političkom i gospodarskom razvitku radničkih slojeva. Ipak ni ona nije znala da doskoči tolikim ratnim posljedicama, koje tako teško osjećaju radnici i manji činovnici. Još je manje uradila da olakša duševnu bijedu tih ljudi. Veliki je dio masa očekivao, da će se država i gospodarstvo preokrenuti u smislu socijalizma, ali je taj dio doživio silno razočaranje. To je razlog, da su mase okrenule svoje lice od komunizma. K tome ni socijalni ni kulturni zajednički život ne pokazuje onaj razvitak, koji bi bio nuždan u interesu socijalnog mira. Stoga i sada kao prije postoje izvori, koji navraćaju vodu na mlin socijalističke stranke. Socijalna demokracija iza rata ne mimoilazi gospodarstveni i državni život kao nekoć, nego hoće da snažno u tome sudjeluje, dade mu svoj oblik i poticaj. Oglledajmo to.

1. Nova orijentacija socijalne demokracije.

To se vidi po izjavama, koje je dala ta stranka na svom sastanku u svibnju 1927. No ogledajmo, kako stoji organizatorno.

Socijalna je demokracija imala svršetkom g. 1926. 823.520 upisanih članova (između tih 165.492 žene); dakle 17.252 više negoli g. 1925. Većina je tih članova u dobi 31—55. godine; 85% je onih, koji rukom ili glavom rade, 6.61% samostalni obrtnici, 2% slobodnih zvanja, 9% neoznačeno. Stranka ima u parlamentu 131 zastupnika, u pokrajinskim saborima 468; u 1122 grada imade 6773 zastupnika, u 7000 općina 29.000 općinskih vijećnika, 708 gradskih načelnika i 637 općinskih predstojnika. Štampa stranke imade 184 dnevnika (10 više negoli u g. 1926.); broj je pretplatnika porastao za 86.000, te je ukupni broj pretplatnika 1.1 milijuna.

Stranačka organizacija i aparat djeluju, te stranačke financije pokazuju stanje, kakovog nema nijedna politička stranka. No čuju se

i u socijalnoj demokraciji tužbe o prevelikom organiziranju. Ta u stranci imade preko 40 raznih zabavnih organizacija.

Ovoj vanjskoj organizaciji ipak ne odgovara nutarnji život stranke. Već više decenija postoji u stranci potajna borba između marksizma i revizionizma i ta borba i sada nepromjenljivo traje; između članova stranke po provinciji i stranačke birokracije nema pravog pouzdanja; neprestano vrenje i nezadovoljstvo daju i sada stranci neku posebnu signaturu.

2. Agrarni program stranke.

Pred 30 godina se o tome raspravljalo u stranci, ali se tekar sada na sastanku u Kielu 1927. to i provelo; stranka je naime poprimila posebni agrarni program. To je važan događaj. Sada stranka hoće da nešto pruži i seljačkom svijetu.

Taj agrarni program obuhvaća šest dijelova: reformu zemljišta, razvitak zemaljskih proizvoda, porez, poboljšanje za razvitak šumske i poljoprivredne radnike, te za seljačku socijalnu politiku. Po tome se vidi, da je stranka napustila svoje dosadanje negativno stanovište i dala se na pozitivan rad. To znači, da se stranka odrekla marksističke teorije, po kojoj ekonomski razvitak po svojoj nutarnjosti dovođi do ojačanja kapitalistički veliki obrt i do iščeznuća malih i srednjih obrta.

Ovaj agrarni program traži sustavnu reformu zemljišta i prema tome faktično dokinuće fideikomisa i sličnih nagomilavanja zemljišta u krilu pojedinih obitelji. Poljodjelski posjedi ne smiju prekoračiti neku stalnu veličinu, pa država dio preko te mjere treba da otkupi. Po gradovima i selima svaka obitelj ima pravo na vrt; posjed općina treba sustavno povećati. Država treba da se pobrine za škole i ustanove, koje će odgojiti seosku omladinu i tako povećati i poboljšati poljodjelstvo. U tu svrhu valja provesti zgodne organizacije i proširiti modernu tehniku među poljodjelicima. Država treba da imade evidenciju o proizvodima, da nadzire cijene umjetnom gnojivu, trgovanje sa sjemenom i sl.

Socijalna demokracija priznaje time, da mali obrt u gospodarstvu ne ruši, nego podaje divnu životnu snagu, te da su tehnički i gospodarski uvjeti u poljodjelstvu skroz drugi negoli u industriji. Socijalna demokracija eto računa kao sa činjenicom, da će ne samo u dalekoj budućnosti nego i u socijalističkom poretku postojati seljački posjed i njegovo obrađivanje. Socijalna demokracija želi provesti komasaciju na seljačkim imanjima, te uopće dovesti do toga, da seljački posjedi daju što više proizvoda, a seljaci budu dobro stojeći članovi ljudskog društva. Drugo je pitanje, kako će sve to socijalna demokracija i proizvesti.

3. Socijalna demokracija prema državi.

Socijalna se demokracija već g. 1921. izjavila za državu, pa je i g. 1927. opetovala tu svoju izjavu i kazala, da je i ona državotvorna stranka. U svojoj izjavi ona želi što više mjesta, po tome i vlasti, dobiti u općinama, državi i tako provesti demokratiziranje i republikaniziranje uprave. Kako će pak stranka sudjelovati s drugim strankama, to je pitanje taktike (politika koalicije). Ta taktika ima za vrhovno načelo: da li će u stalnom času poduprijeti radnički pokret ili spriječiti reakciju. To je pitanje taktike, koju stranka ne može unaprijed i apsolutno odrediti. Eto tako je u stranci pobijedila oportunistička struja protiv radikalne. Ova je zadnja struja zagovarala opoziciju bez obzira na građanske stranke u duhu proletarske klasne borbe sa svim parlamentarnim sredstvima u parlamentu i izvan njega. Ova je struja brojila trećinu stranke sebi u prilog i rekao bih da je bila jača negoli g. 1925. na sastanku u Heidelbergu.

4. Socijalna demokracija i gospodarstvo.

O tome je kazao vođa stranke, Dr. Hilferding, da stranka i strukovne organizacije moraju ići za političkim i gospodarskim socijalizmom. Do toga ne će doći, kako su to mislili stariji socijalni demokrati, preko poništenja kapitalizma, nego pomoću »organiziranog kapitalizma« i gospodarske demokracije. Stranka će se boriti da osvoji vlast i to pomoću glasovnica i politike koalicije (taktike gore spomenute), ali i pomoću strukovnih organizacija, da tako provede demokraciju obrta i gospodarstva. Dalje reče taj vođa: »Najodlučnije je to, što smo u času kapitalističke periode, gdje je slobodna kapitalistička utakmica svladana i opet smo ušli u kapitalističko gospodarstvo, t. j. od gospodarstva slobodne igre silâ u organizirano gospodarstvo. Organizirani kapitalizam znači isto što i zamjena kapitalističke slobodne utakmice, a tu zamjenu izvodi sustavno socijalističko načelo. Pomoću organiziranog gospodarstva možemo lakše djelovati na državu«. Dalje ističe Hilferding o zadatku strukovnih organizacija: »U društvu su slobodne utakmice mogle strukovne organizacije da vode neposrednu klasnu borbu između poduzetnika i radnika oko prihoda u produkciji, za kraće radno vrijeme i veću nadnicu. Sada se gospodujuće ideje vrte oko demokracije rada, oko demokracije gospodarstva. Strukovne dakle organizacije moraju u doba organiziranog kapitalizma biti svijesne svojih socijalističkih zadataka«.

5. Socijalna demokracija i kulturna pitanja.

Netom se pojavilo školsko pitanje, odmah je socijalna demokracija izjavila, da ona zastupa laiciziranje javnog školstva, uzgoja i istraživanja, te da je u tome država suverena. Dokle se ne postigne

opće laiciziranje, to socijalna demokracija vidi u nekonzfesionalnoj školi dio svog cilja.

Glede konkordata važna je izjava Schulza: »Mi smo protiv svakog sporazuma između države i kurije«.

Socijalna demokracija ne zabacuje »kulturnu borbu« iz poštivanja prema kulturi, nego jedino stoga, jer takova borba cijepa radnike i onda im se drugi lakše nametnu. To kaže sastanak u svom proglasu u Kielu.

6. Zaključak.

Socijalna demokracija više ne pruža ruke za maglovitim stvarima, kako je to činila u svojoj mladosti. Sada je u muževnoj dobi, pa je napustila takova težnja. Ona neće da samo ruši, sada preuzima na se i suodgovornost za upravu države.

Za nas je pak važna riječ berlinskog profesora teologije Dra. Mahlinga, koju je on lani u junu kazao na evangeličko-socijalnom sastanku u Hamburgu: »Mi shvaćamo one osobe, koje liutito stoje postrance i grde proletarijat, koji im je rekao bih porušio mnogo svetih narodnih i domovinskih stvari. Ali prema Kristovu duhu ne smijemo suditi, nego da radimo prema njegovim načelima. Misli su proletarijata drukčije negoli naše, pa ako tu želimo pomoći, moramo se uživjeti u njihovu duševnu nutarnost. Tko hoće kao čovjek da čovjeku pomogne, mora s njime skupa živjeti, pa zato osobito danas vrijedi za mladež misao o »settlement«, u život provesti socijalnu radnu zajednicu. I taj se put ne smije prepustiti samo nekolicini, nego mora porasti broj onih, koji pomoću živoga Boga žele braći biti bratom. Svi smo pozvani, da stvorimo pravu pučku zajednicu, u kojoj se ugnjetavani i mučeni članovi te zajednice kao ljudi vesele nad svojim čovječanstvom«. Tu je najveća čovječja dužnost: prionuti uz ljubav, koja drugima pomaže i čuti u sebi socijalnu odgovornost.

Dr. E. van den B.

UREDNIŠTVO „ŽIVOTA“
ZAGREB 1/147

